

Jacques-Yves Cousteau

11 iunie 1910 –25 iunie 1997

Jacques-Yves Cousteau a fost un ofițer francez de marină, explorator al vieții subacvatice în domeniul oceanografiei, fotograf, producător de filme și inventator de aparate submarine. A fost de asemenea redactor, colaborând cu scriitori precum Philippe Tailliez (de asemenea marinar și explorator, primul său mentor), James Dugan, Frédéric Dumas (arheolog submarin), Philippe Diolé, Yves Paccalet (biologi), care a devenit cunoscut în întreaga lume în calitate de comandant al navei Calypso.

Invenții și inovații tehnice

1942: Jacques-Yves Cousteau împreună cu Émile Gagnan, un inginer canadian specialist în detentorie la uzina L'Air Liquide din Paris, concep un detentor inspirat dintr-un regulator construit pentru alimentarea cu gaz de iluminat a motoarelor de automobile, care un an mai târziu este adoptat pentru utilizare sub apă.

1943: detentorul Cousteau-Gagnan eșuează primele teste efectuate în luna Februarie în râul Marne de lângă Paris. Se aduc o serie de modificări cum ar fi fixarea supapei de evacuare a aerului expirat în camera detentorului la același nivel cu cea de inspirație și punerea unui al doilea furtun separat pentru expirație. În același an în cursul verii și toamnei, Cousteau împreună cu Philippe Tailliez și Frederic Dumas testează prototipul acestui aparat în Marea Mediterană. Deoarece aparatul se dovedește a fi sigur și deosebit de ușor de utilizat, este folosit și de către ceilalți membri ai familiei Cousteau (soția și cei doi fii). Se efectuează peste 500 de scufundări testând aparatul încercându-se determinarea limitelor de utilizare. Astfel în luna Octombrie, Dumas atinge adâncimea de 64 de metri. Aparatul suferă o serie de perfecționări ajungându-se în anul 1945 la renumitul detentor Cousteau-Gagnan, CG-45. Acesta va fi urmat de alte variante perfecționate și anume de detentorul Mistral și Super Mistral de tipul "detentor dorsal" cu un singur etaj și apoi de detentorul Acquilon cu două etaje separate. Toate aceste modele au fost produse la firma La Spirotechniques, o subsidiară a L'Air Liquide și comercializate în Franța începând cu anul 1946. Aparatul Cousteau-Gagnan stă la baza tuturor aparatelor de respirat cu aer comprimat utilizate în prezent în scufundarea autonomă. În S.U.A. aparatul Cousteau-Gagnan a fost comercializat sub denumirea de Aqualung.

1946: Jacques-Yves Cousteau pune la punct costumul cu volum constant. Fabricat din cauciuc vulcanizat, costumul a fost realizat special pentru scufundări cu durate mari de timp în ape cu temperatură scăzută.

1959: cu ajutorul inginerilor Jean Mollard și André Laban, a conceput minisubmarinul SP-350 denumit și *Denise* „farfuria scufundătoare”; acesta era un vehicul subacvatic, cu două locuri, de formă rotundă, fără elice, propulsat de turbine cu jet de apă care poate ajunge la o adâncime de 350 m; în 1965 a mai construit alte două vehicule, SP-500, care au atins adâncimea de 500 m și *SP-1000*, iar în 1966, *S.4000 Deepstar* și *S.P. 3000*.

Un alt dispozitiv destinat cercetărilor marine construit de Cousteau a fost „Paianjanul de apă” un aparat multifuncțional destinat analizei biochimice a suprafeței oceanului.

Altă invenție importantă a lui Jacques-Yves Cousteau, cu impact major asupra scufundărilor moderne, a fost conceperea unui scuter subacvatic, construit prin modificarea unor torpile militare și destinat deplasării rapide pe sub apă a scafandrilor, oferindu-le astfel posibilitatea să acopere suprafețe mai extinse de cercetare.

Apărarea mediului înconjurător

Jacques-Yves Cousteau a fost observatorul întregului Ocean Planetar, studiindu-i gradul de poluare. A demonstrat practic pericolul pe care-l reprezintă vehicularea a tot mai multor deșeuri industriale către marile fluvii (Nilul, Amazonul, Fluviul Galben etc.). A fost director al Muzeului de Oceanografie din Monaco. În 1992 a fost invitat oficial la conferința Națiunilor Unite pentru mediu și dezvoltare de la Rio de Janeiro, iar în 1993 a fost numit în Comitetul consultativ al Națiunilor Unite și consilier pentru dezvoltare durabilă al Băncii Mondiale.

Cousteau în România

Prima vizită a lui Cousteau în România a avut loc în octombrie 1966, împreună cu Rainier III, suveranul Principatului Monaco, însoțit fiind și de vechiul său colaborator Jean Alinat. La Constanța, cu ocazia încheierii lucrărilor Adunării Generale a Comisiei Internaționale pentru Cercetarea științifică a Mării Mediterane (CIESMM), Jacques-Yves Cousteau a fost ales Secretar general al acestui important for științific. Cousteau a fost atunci primit și însoțit de oceanologul și biologul Pr. Mihai C. Băcescu, reprezentantul României la CIESM și director al Muzeului Antipa.

Cu acest prilej, colaboratorul lui Cousteau la conducerea celebrului Muzeu Oceanografic din Monaco, comandantul Jean Alinat, a prezentat la București ultima realizare cinematografică a acestuia, „Precontinent III”, filmul care relatează experiența celor șase acvanauți care au trăit într-o sferă metalică ancorată la 100 m adâncime, timp de 21 zile și 17 ore, în perioada 17 Septembrie-17 octombrie 1965 în largul Mării Mediterane.

Cea de a doua vizită a avut loc în octombrie 1977, când Jacques-Yves Cousteau și echipa sa au propus autorităților române să facă o expediție în Marea Neagră și la gurile Dunării, împreună cu Pr. Mihai C. Băcescu și Dr. Alexandru Marinescu. Cu acest prilej nava *Calypso* a ancorat la Constanța și apoi a lucrat în apele din fața gurilor Dunării pentru a studia gradul de poluare al Mării Negre și al Dunării. Jacques-Yves Cousteau a trecut atunci și pe la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” apoi a ținut o conferință în amfiteatrul Institutului Botanic. Băcescu, Marinescu și Cousteau au sugerat atunci un proiect de înființare a Rezervației Biosferei Deltei Dunării, dar regimul condus de Nicolae Ceaușescu avea cu totul alte preocupări și proiectul a fost respins, trecându-se dimpotrivă la desecarea bălților din lunca Dunării și a mai multor mari zone din Delta precum arealul Pardina, la îndiguiri masive și la închiderea „porțiței” legând complexul Razim-Sinoe de Marea Neagră. Proiectul s-a concretizat abia în anii 1990–1992, după căderea conducerii Ceaușescu.

Ales membru de onoare al Academiei Române, la propunerea academicianului Mihai Băcescu la 13 noiembrie 1990, Jacques-Yves Cousteau se întoarce în România cu toată echipa sa (Jacques Constans, comandantul Traonouil, scafandrul Grégoire Koulbanis, biologul François Sarano și alții) în scopul de a realiza un film de televiziune consacrat Dunării și deltei sale, în patru episoade. Scenariul a fost scris de Francine Cousteau, Ion Cepleanu, Anne-Marie Roth și Radu Anton Roman, cu consultanța științifică a lui Adrian Gagea, Petre Bănărescu, Alexandru Marinescu, Traian Gomoiu, Victor Petrescu, Alexandru Bologa și alții. Odată terminat turnajul, Cousteau și-a prezentat discursul de recepție la Academie la 8 aprilie 1991, iar în 1993 a fost, din nou, oaspetele Bucureștiului a cărui universitate i-a conferit titlul de „Doctor honoris causa”. Universitatea din București a fost printre primele în Europa care, după 1990, a înființat o „catedră Cousteau” în cadrul căreia se predau ecotehnia și geonomia, științe în care ecologia se îmbină cu tehnologiile marilor construcții.